

Barbara A. Markiewicz

„Komu potrzebna jest dzisiaj filozofia polityki?”

Czym jest współcześnie filozofia polityki i jak uzasadnić potrzebę jej obecności? Filozofia polityki nie jest już dzisiaj potrzebna samym politykom, głównie dlatego, że nie daje się wykorzystywać w kampanii wyborczej, stąd nie zapewni im zwycięstwa wyborczego. Takiej potrzeby nie odczuwa zapewne także opinia publiczna, która oczekuje raczej nowych odcinków politycznego serialu, niż całościowej filozoficznej interpretacji politycznej rzeczywistości. Mogłaby ona zacząć odczuwać taką potrzebę, gdyby udało się, przynajmniej częściowo, przywrócić tej publiczności świadomość obywatelską, czyli świadomość, która pojawia się wraz z uświadomieniem sobie potrzeby wolności politycznej. Bez obywateli nie ma bowiem polityki, jest co najwyżej polityka społeczna i jej klientela; zaś bez wspólnoty wolnych i równych, którą tworzyć mogą jedynie obywatele, nie będzie samej filozofii w tym również filozofii polityki. Filozofia nie powinna traktować polityki jedynie jako pewnej szczegółowej dziedziny, czy odrębnego przedmiotu badań. Musi nauczyć się rozpoznawać w niej podstawę tej szczególnej formy bycia, wspólnoty „dobrego życia”, która jest także jej własnym źródłem.

Barbara Markowska

„Kryzys filozofii polityki”

Celem artykułu jest namysł nad warunkami funkcjonowania filozofii polityki począwszy od jej kryzysu opisanego przez Leo Straussa na początku XX wieku, aż po ostatnie propozycje jakie pojawiły się na przełomie XX/XXI wieku. Po pierwsze zadamy pytanie o istotę tego kryzysu – czy był on związany z jej dotychczasowym paradygmatem naukowym czy też raczej z samym przedmiotem/treścią badania (czyli polityką). Nauka musi umieć określić swój przedmiot – popada w kryzys jeśli przedmiot ulega nieprzewidzianej modyfikacji. Czy tak się stało z samą polityką? Co zadecydowało o tym, że zaczęła ona wymykać się teoretycznemu namysłowi, który przestał mieć charakter systematycznej refleksji – krótko mówiąc przestał być nauką, by na powrót stać się filozofią. Przez filozofię rozumiem taki poziom refleksji, który pozwala sobie na zadanie pytań podprogowych (warunkujących dopiero dalsze myślenie): czym jest nauka, czym jest polityka i czym się odróżnia od nie-polityki.

Anna Fligel

„O uniwersalizmie w filozofii prawa oraz w filozofii polityki. Kilka uwag o myśli Danila Zolo”

Artykuł prezentuje intelektualną sylwetkę włoskiego myśliciela, Danilo Zoli profesora filozofii prawa na Uniwersytecie we Florencji. W refleksji nad filozofią polityki oraz filozofią prawa Zola wykorzystuje – w części pozytywnej – wątki myśli zarówno komunitariańskiej, jak i liberalnej, w części negatywnej zaś, tzn. krytycznej wpisującej się w charakterystyczny dla aktualnej filozofii włoskiej nurt biopolityki. Danilo Zola prezentuje oraz analizuje wydarzenia współczesnego świata, jednakże jego celem jest formułowanie oraz próba odpowiedzi na pytania z zakresu filozofii prawa oraz filozofii polityki, w tym głównie z filozofii polityk globalnych. M.in. stawia on pod dyskusję następujące kwestie: pytanie o

uniwersalność praw człowieka; zagadnienie równości jednostek i społeczeństw oraz suwerenności państw w epoce globalizacji; problem doboru koncepcji sprawiedliwości w perspektywie czasów współczesnych; pytanie o definicję pojęcia wojny oraz terroryzmu w perspektywie powstałych struktur globalnych oraz wydarzeń ostatnich dziesięcioleci.

Cinzia Sciuto

„Rzut oka na współczesną włoską filozofię polityki, poczynając od „La pensabilità del mondo” Sebastiana Maffettonego”

Artykuł prezentuje panoramę współczesnej włoskiej filozofii polityki, w której szczególne miejsce zajmuje refleksja nad społeczeństwem *globalnym*. Ta «globalizacja» refleksji filozoficzno-politycznej doznała nagłego przyspieszenia począwszy od 11 września 2001 roku, dnia, który w sposób tragiczny ukazał wyraźnie jednoznaczny globalny charakter współczesnych stosunków sił. Nigdy dotąd nie zdarzyło się tak, aby jedno Państwo prowadziło wojnę z bliżej niezidentyfikowaną grupą terrorystyczną o zasięgu globalnym, z której zna się zaledwie imię i twarz nieuchwytnego przywódcy. Autorka przybliży poglądy Sebastiano Maffettone, który wraz z oświeceniową wiarą w rozum spekulatywny, chce uczynić ten świat – w sobie chaotyczny – pomyślanym, tzn. racjonalnym. Myśliciel lokuje siebie w tradycji myślowej prowadzącej od Kanta, przez Hegla do Rawlsa.

ks. Jacek Grzybowski

„Spór o społeczne znaczenie wartości. Polityczna asymilacja zdobyczy hermeneutyki”

Question about values asked in a community life context (which is a common experience though), is therefore a kind of a political question. It is especially noticeable in interpretations and relations made by institutions of European Union (European Parliament, European Commission) towards legal and moral regulations of member countries. At present, in the EU, the principle of legalization and legislation based on a idea of value syncretism is proposed. Because in the EU, which is a specific national-state conglomeration of influences and traditions, different systems and moral judgments possessing equal rights exist and compete, the principle of discourse and agreement based on alignment of common positions is promoted. As a result, there is a political, social and public debate on values. And the axis of this dialog and dispute is, in my opinion, question of specific social status of values - are they universal (permanent) or relative (contractual, variable). It seems that, in the age of hermeneutics as a language of contemporary culture, axiology is finally transformed into a personal matter, relating only to individual opinions. Postmodern man is becoming an object responsible no more to God or to his own rational nature, but just to himself and others, therefore to the project of democracy as an ideal interpretation. Contemporary understanding of the democratic system demands not the objective truth, but public discourse, in which it is moral, how people really act, not how they should act.

Dominika Oramus

„Czy ludzkość „poprawiona naukowo” może być wolna? Dystopie Aldousa Huxleya, Stanisława Lema i Anthony`ego Burgessa w świetle myśli Ericha Fromma”

Esej odwołujący się do trzech autorów Anthony`ego Burgessa, Aldousa Huxley`a i Stanisława Lema, którzy konstruując swoje wizje społeczeństwa „poprawionego” biologicznie zawarli w nich obawy przed psychologicznymi konsekwencjami dalszego rozwoju cywilizacji: mniej lub bardziej dobrowolnym ograniczeniem wolności jednostki, globalizacją, dominacją ‘ogłupiającej’ kultury popularnej, wysoko rozwiniętą nauką i technologią na usługach rządzącej elity. Kombinacja tych czynników, ostrzegają pisarze i filozofowie, zaowocuje narodzinami nowego totalitaryzmu, dyktatury ukrytej pod pozorami permissywnej utopii. Autorka pokazuje, w jaki sposób wymienieni autorzy wpisują się w pesymistyczny nurt rozważań na temat człowieka, społeczeństwa i władzy, który dominował w myśli zachodniej połowy XX wieku, a najpełniejszy wyraz znalazł w *Ucieczce od wolności* Ericha Fromma.

Mateusz Maria Bieczyński

„Koncepcja sprawiedliwości Gustava Radbrucha”

Autor podejmuje próbę pokazania filozoficzno-prawnej koncepcji niemieckiego teoretyka prawa Gustava Radbrucha dotyczącej sprawiedliwości. Kontekstem historycznym dla Radbrucha jest druga wojna światowa, która postawiła niemieckich prawników przed pytaniem o granice obowiązywalności prawa pozytywnego. Teoria Radbrucha stanowi wyłom w myśleniu pozytywistyczno-prawnym n gruncie niemieckiej refleksji prawniczej i należy do tzw. trzeciej drogi, wytyczającej nowe perspektywy w historii filozofii prawa. Głównym wątkiem opisywanym przez autora jest sposób w jaki Radbruch łączy prawo natury z pozytywizmem prawnym, pokazując, że mogą one w ramach rzeczywistości prawnej istnieć równolegle.

Dominika Budzanowska

„O władcy i jego poddanych, czyli „Gorgiasz” 469 C według Seneki Młodszeo”

Sokrates w Platońskim dialogu *Gorgiasz*, który jest swego rodzaju polemiką z retoryką (tak ważną wówczas w zrobieniu kariery politycznej sztuką wymowy) jako umiejętnością wybierania tego, co niesprawiedliwe, dowodzi, że lepiej jest cierpieć niesprawiedliwość niż ją wyrządzać. Tę myśl podjął kilka wieków później także rzymski stoik z czasów cesarstwa I wieku n.e. – Lucjusz Anneusz Seneka (*Lucius Annaeus Seneca*), czyli Seneka Młodszy (*Minor*), zwany też Filozofem (*Philosophus*). Podstawowym tematem myśli politycznej Seneki jest nienawiść do tyrana i jednoczesna akceptacja władcy sprawiedliwego, który umie

panować nad gniewem i opiekować się państwem. Dla Seneki, filozofa, cnotą istotną dla funkcjonowania społeczności jest sprawiedliwość. Relacje międzyludzkie winny się układać w oparciu o naturalne zasady rozumu.